

Ved åpningen av Kirkemøtet i Kristiansand 3. april 2014

Statsråd Thorhild Widvey

Grunnlovsjubileet – 1814–2014

Vi feirer i år at det er 200 år siden 112 norske menn reiste fra ulike kanter av landet mot Eidsvoll.

10. april samlet de seg til gudstjeneste i Eidsvoll kirke. Dagen etter startet de sitt arbeid, og i løpet av seks uker i 1814 jobbet de fram en grunnlov for Norge.

I februar hadde det blitt holdt valg av valgmenn i kirkene over hele landet.

Valgmennene i hvert amt valgte i sin tur representanter til riksforsamlingen. Prester og biskoper var kongens embetsmenn som gjennomførte valgene på kongens befaling.

Stat og kirke var vevd sammen på en måte som er utenkelig i dag.

200 år har gått, og det norske samfunnet er annerledes. Og både staten og kirken er annerledes. Befolkningen er mer mangfoldig nå enn da.

Etter hvert ble det nødvendig å supplere Eidsvoldsmennenes gamle formulering om ”Statens offentlige Religion”

- med bestemmelser om religionsfrihet.

- Konventikkelplakaten ble opphevet i 1842.
- Den første dissenterloven kom i 1845.
- Grunnlovens forbud mot jøders adgang til riket ble opphevet i 1851,
- forbudet mot munkeordener i 1897.

Først i 1956 ble bestemmelsen om at jesuitter «ikke må tåles» opphevet.

Og til grunnlovsjubileet i 1964 ble alminnelig religionsfrihet endelig grunnlovsfestet.

I 2012 vedtok et enstemmig Storting å erstatte alle Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen med nye bestemmelser.

Verdigrunnlaget skal være vår kristne og humanistiske arv, Og Den norske kirkes selvstendighet er styrket.

Folkekirken skal bestå, og den skal understøttes av staten.

Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.

(Frihetsreform)

I regjeringens politiske plattform sier vi at

”både samfunnet, kirken og staten er best tjent med et tydelig skille mellom kirke og stat. Regjeringen legger vekt på at Den norske kirke er av stor betydning for mange nordmenn, og vil føre en politikk som sørger for at kirken opprettholder statusen som en folkekirke for alle”.

Min bestefar ga meg grunnlaget for en sterk barnetro.

Han tegnet bilder fra Bibelen som gjorde inntrykk.
Og formidlet bildet av en forsonende og tilgivende Gud.
Gud ble en selvsagt del av livet og virkeligheten.

Jeg hører til i folkekirken.

For meg er det viktig at kirken inkluderer og respekterer alle uavhengig av bakgrunn, seksuell legning, kjønn eller alder.

Kirken skal være et sted der alle kan komme med sin enkle barnetro, med en reflektert tro eller med en kritisk og spørrende holdning.

Vi ønsker å bidra til at denne kirken kan opprettholdes over hele landet.

Vi mener samtidig at det må være et tydelig skille mellom kirke og stat.

Det er kirkens ansvar å være kirke og statens ansvar å være stat.

Jeg har stor tillit til at kirken vil utøve dette ansvaret på beste måte.

Fortsatt vil Den norske kirke være en majoritetskirke med et særlig ansvar for å delta i samfunnsdebatten.

Et levende samfunn trenger en kirke som taler de stemmeløses sak og bidrar med etisk refleksjon.

Regjeringen ønsker et samfunn der både enkeltpersoner og organisasjoner kan utøve sin tro og sitt livssyn uten statlig innblanding.

Det verdisynet som ligger til grunn, handler om frihet og tillit til enkeltmennesker, til familien, til lokalsamfunnet, og til frivillige organisasjoner som gjør en helt uvurderlig innsats i samfunnet.

Frivillighet er ikke et supplement til det offentlige.

Tvert imot må frivilligheten ligge som en grunnleggende basis i samfunnet.

Det finnes vel knapt en velferdsordning i dag som ikke først er skapt gjennom frivillig sektor.

Tenk bare på kirkens eget område, enten det er konfirmasjonsundervisningen som var starten på et skolevesen
– eller diakonien som var forløper for det offentlige helsevesenet!

En sterk sivil sektor er helt avgjørende for å sikre frihet, mangfold og maktbalanse.

Da er det viktig at ikke frivilligheten, kulturlivet, kirken, eller andre deler av det sivile samfunnet, blir redskaper for staten.

Tvert imot må de ha frihet til selv å utvikle seg uten innblanding og overstyring fra byråkrati eller politiske myndigheter.

(Den kristne og humanistiske arven i et flerreligiøst samfunn)

Jeg kjenner meg privilegert som får lov til å arbeide med de sakene som betyr noe for folk flest.

Hva hadde samfunnet vårt vært uten et kulturliv, idretten eller religion og livssyn?

Kunnskap om vår felles kulturarv og opplevelse av denne arven styrker identitetsfølelsen og tilhørigheten.

Det gir trygghet og gode forutsetninger for å møte mennesker med et annet trosmessig ståsted og en annen forankring.

Dette er en viktig grunn til at vi fortsatt ønsker en robust og bred forankring for trosopplæringsreformen.

Norsk kultur og kulturarv er i stadig utvikling og er mer sammensatt nå enn i 1814.

Det flerreligiøse og mer sekulariserte samfunnet vi lever i, gir kirken noen særlige utfordringer.

For det første stiller det nye krav til kirken og kirkens tjenester.

Tidligere gikk mange til kirke som del av en kristenplikt, eller fordi tradisjonen tilsa det.

Nå forventer folk at kirken gir dem noe personlig og møter dem på en aktiv og inkluderende måte.

De fallende dåpstillene er et uttrykk for denne endringen.

Vi skal ikke langt tilbake i tid før det å døpe barna var en ting man bare gjorde uten videre refleksjon.

Hvilke faktorer som spiller inn og styrer hva, skal man være forsiktig med å spekulere i. Men tradisjonens betydning har blitt svekket.

Derfor blir det avgjørende hvordan folkekirken møter sine medlemmer.

Og særlig viktig er kvaliteten i møtet med foreldre som ønsker dåp for barnet sitt. Jeg vet at både Kirkerådet og bispedømmerådene er opptatt av disse utfordringene, og det er jeg glad for.

Det trengs noen til å se og analysere det store bildet og komme opp med gode strategier.

Jeg overbevist om at løsningen ligger lokalt.

Menighetene må våge å være serviceinnstilt og på tilbudssiden:

Å være en stemme i lokalsamfunnet og ha dristighet til å tenke nytt om frivillighet og engasjement.

Jeg vokste opp i fjæresteinene på Vestlandet.

Når du står og ser ut over havet, har du både utsyn og vidsyn.

Enten det er storm eller stille, så er havet alltid i bevegelse.

Denne oppveksten, og en pappa som seilte på sjøen mesteparten av mitt barne- og ungdomsliv, gjør at hjertet mitt har banket ekstra varmt for Sjømannskirka.

Jeg visste at min far var bruker av sjømannskirken og det gjør meg glad å se at det fremdeles gjelder mange mennesker som i dag er borte fra hjemmene sine.

Den har nådd ut til folk gjennom å være til stede der folk er, med et klart budskap og varme vaffelhjerter.

Vi trenger den samme grunnholdningen for at folkekirka skal bestå her hjemme også.

Vi har et større religiøst og kulturelt mangfold i samfunnet enn tidligere.

Vi må som nasjon ta stilling til nye utfordringer knyttet til menneskers rett til å utøve sin religion og til religionenes plass i det offentlige rom.

Dette kan være en kime til konflikt, men det kan også være en kilde til nytt og spennende liv.

I Norge har vi tradisjon for å være gode på tillitsbyggende relasjoner.

Vi har hatt en viktig rolle i internasjonalt fredsbevarende arbeid, og våre religiøse ledere har hatt en tilsvarende tillitsbyggende rolle overfor andre trossamfunn, og som viktige stemmer i aktuelle samfunnsspørsmål.

Hvis vi skal klare å videreutvikle det livssyns åpne samfunnet, trenger vi kirkens bidrag.

Vi trenger den gode og åpne samtalen som kan bidra til å skape respekt og forståelse.

Og vi trenger samtaler om felles verdier som vi skal bygge samfunnet vårt på i fortsettelsen.

Målet må være at vi klarer å bevare for å fornye, og at vi utvider det norske "vi", heller enn å begrense det.

Regjeringen ønsker å legge til rette for en mer helhetlig religionspolitikk.

Den må tuftes på at *alle* trossamfunn, også Den norske kirke, skal ha en frihet fra staten som sikrer dem indre selvbestemmelsesrett og en mulighet til å utvikle seg.

(Kirken som rettssubjekt og arbeidsgiver

Fjorårets Kirkemøte ba regjeringen om at det etableres et nasjonalt rettssubjekt for Den norske kirke, og at arbeidsgiveransvaret for prestetjenesten og de rådsansatte overføres fra staten til kirken.

Departementet arbeider nå med å utrede de rettslige og økonomiske konsekvensene av disse forslagene, som har fått navnet "forvaltningsreform".

Arbeidet skjer i nær dialog med Kirkerådet og kirkens øvrige organer.

Jeg er veldig glad for de tilbakemeldingene jeg får om god og konstruktiv dialog. Det er mange og viktige spørsmål som skal avklares.

For å få gode prosesser, brede flertall og kontinuitet er det viktig at noe ligger fast.

Vi har derfor lagt til grunn at:

- De nye grunnlovbestemmelsene om Den norske kirke skal ligge fast.
- Kommunenes økonomiske ansvar overfor kirken skal videreføres.

- Menighetenes rettslige selvstendighet skal videreføres.
- Statens finansieringsoppgaver på kirkens område skal være som nå, men bevilgninger skal gis i form av rammetilskudd.
- Endringene skal i denne omgangen skje ved en justering av gjeldende kirkelov, der dagens hovedstruktur og den offentligrettslige karakteren beholdes.

Jeg vil særlig understreke at det ikke er gjort endringer i kommunenes forpliktelser over Den norske kirke lokalt.

Og staten vil fortsatt stille opp med bevilgninger til prestedtjeneste og drift av bispedømmeråd og kirkeråd.

Underveis i denne endringsprosessen er det viktig for staten å opptre ansvarlig.

Vi skal bidra til å skape trygghet under omstilling.

Mange spørsmål behandles og må få sitt svar i tur og orden.

De ansattes medbestemmelse skal ivaretas i prosessen.

Så håper jeg at prosessene skal bli så gode at vi ikke bruker unødig energi på å finne gode løsninger.

Vi har bruk for alle prester helt fram til pensjonsalder.

Og vi vil sørge for at dagens bopliktordning erstattes med en boligordning som fortsatt kan virke rekrutterende for nye generasjoner prester.

(Avslutning)

I 2014 er det vi som har lagt ut på en reise.

Vårt reisemål er ikke Eidsvoll.

Vårt felles oppdrag er å legge et nytt grunnlag for Den norske kirkes fortsatte virke i det norske samfunnet.

Vi vil ha god og nær kontakt med kirkelige aktører i prosessen videre.

Velkommen til fortsatt samarbeid!

Lykke til med årets Kirkemøte!